

Van bedreigde big cats tot verwende dressuurpaarden

Beestenboel op reis

*** Pim Kisjes

Ontmoetingen met wilde dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn indrukwekkend en onvergetelijk. Toch wordt er voor financieel gewin onbarmhartig op ze gejaagd. Om dat de kop in te drukken zijn veel organisaties actief, waaronder de Nederlandse stichting SPOTS. Het bevorderen van het welzijn van wilde dieren in hun natuurlijke habitat staat ook hoog op de duurzaamheidsagenda van veel touroperators, getuige alle consumenteninformatie in folders en op websites vol do's and don'ts over hoe je op je vakantie het beste met wilde dieren om kunt gaan.

Het onderwerp 'beestenboel op reis' kent nogal wat uitersten. Van unieke ervaringen bij het spotten van wilde dieren als je op vakantie bent, tot stropers die ze genadeloos afslachten om er geld aan te verdienen. En van toeristen die soms tegen beter weten in souvenirs afkomstig van beschermde dieren in hun koffer stoppen, tot dierentuindieren en dressuurpaarden die het aan niets ontbreekt als zij zelf op reis gaan. Bij het beschermen en in stand houden van wilde dieren in hun natuurlijke leefomgeving werken al veel natuurbeschermingsorganisaties en overheden met goede resultaten samen. Een succes dat kan worden vergroot als vakantiegangers met meer kennis van zaken over de kwetsbare flora en fauna op hun bestemming op reis gaan. Als laatste vangnet is het aan de douane om het meebrengen of smokkelen van souvenirs afkomstig van beschermde dieren en plantensoorten te achterhalen, zodat de vraag daarnaar en de verkoop daarvan opdroogt.

Big Cats

Een van de Nederlandse organisaties die zich inzet om

wilde dieren in hun natuurlijke leefomgeving te beschermen is SPOTS (Save & Protect Our TreasureS), opgericht door voormalig reisleidster Simone Eckhardt. "In Kenia zag ik voor het eerst een cheetah in het wild, maar ik leerde daar ook hoe dit prachtige dier wordt bedreigd. Ik wilde iets concreets doen en heb in 2004 SPOTS opgericht. Wij richten ons op het beschermen van drie 'Big Cats'; de leeuw, de cheetah en het luipaard. We geven voorlichting, creëren netwerken op locatie en werven fondsen voor projecten. Op locaties werken we samen met lokale partners en de lokale bevolking. Twee jaar geleden hoorde ik dat het heel erg slecht gaat met de leeuw en werd die het tweede aandachtspunt voor SPOTS. Nog weer later gevolgd door het luipaard, omdat daar illegaal jacht op wordt gemaakt met desastreuze gevolgen."

Voortrekkersrol

SPOTS ondersteunt projecten in Namibië, Botswana, Zuid-Afrika en Iran en bouwt daar netwerken op met mensen die goed zijn ingevoerd en de stichting een warm hart toedragen. Dat zorgt voor nuttige, actuele en vooral,

Simone Eckhardt, Stichting SPOTS

objectieve informatie. Wat ziet Simone Eckhardt als grootste verdienste van SPOTS tot nu toe? "Dat wij erin geslaagd zijn om de cheetah op de kaart te zetten en dat mensen op zoek naar informatie over dit dier ons weten te vinden. Ook voor de leeuw en het luipaard hopen we een voortrekkersrol te kunnen spelen. Het zou, ook voor de toeristenbranche, verschrikkelijk zijn als deze dieren daadwerkelijk uitsterven.

Onze cheetah-projecten worden door diverse instanties ondersteund, terwijl we met steun van FOX Vakanties het door ons ondersteunde luipaardenproject in Zuid-Afrika helpen. Daar hebben we een jong luipaardmannetje terug in de natuur geplaatst met een GPS-collar om, waardoor we hem kunnen volgen. Vooral op luipaardmannetjes wordt veel illegaal gejaagd, want zo'n trofee boven de haard staat zo stoer. Maar het doden van veel mannetjes in de bloei van hun leven heeft grote gevolgen voor de hoeveelheid dieren, de aanwas en de kwaliteit van het ras. Met goede voorlichting en gerichte maatregelen moeten we dat terugdringen."

Goede en objectieve voorlichting essentieel

Bij SPOTS werken uitsluitend vrijwilligers; 25 in totaal die actief zijn in verschillende werkgroepen, zoals Scholen, Publieksvoorlichting, Social Media en Internet. Simone Eckhardt zelf verzorgt onder andere de informatie naar de reisbranche. "In het kader van duurzaam toeristisch ondernemen attendeer ik reisorganisaties op de aanwezigheid van 'onze'

katachtigen en jonge dieren op en bij bestemmingen. Die worden vaak bewust gefokt om toeristen en vrijwilligers te trekken, met een mooi verhaal erbij over hoe dit bijdraagt aan natuurbescherming. Maar dat is zelden waar. Wij proberen reisorganisaties, individuele reizigers en vrijwilligers ervan bewust te maken, dat het bezoeken van projecten met jonge dieren niet altijd wil zeggen dat daar ook structureel iets aan bescherming en behoud van deze katachtigen wordt gedaan. Soms worden ze later ingezet in de jachtindustrie om te worden losgelaten en afgeschoten, alle mooie verhalen ten spijt. Ik kan helpen bij de keuze voor projecten waar wèl zinvol aan een goede toekomst van deze katachtigen wordt gewerkt. Goede en objectieve voorlichting is voor SPOTS essentieel, ook aan reisorganisaties. Daar zetten wij ons graag voor in."

Voorlichting door tour-operators

Op hun beurt zorgen veel reisorganisaties ervoor dat vakantiegangers die op safari gaan, of naar kwetsbare natuurgebieden afreizen, ook optimaal geïnformeerd zijn. TUI Nederland bijvoorbeeld biedt haar klanten een breed voorlichtingspakket aan en bindt lokale agenten en excursieaanbieders aan contracten met duurzaamheidsclausules en richtlijnen, ook over dierenwelzijn. Voor de klanten zijn er tips rondom dierenwelzijn, zoals over zwerfdieren en het afraden om met een wild dier op de foto te gaan of louche dierenshows te bezoeken. Bezoekers aan de Azoren bijvoorbeeld krijgen een folder over verantwoord spotten van walvissen en dolfinen. Die informatie staat ook op www.arke.nl/tips, in het inflight

magazine 'ArkeFlyer', in bestemmingsboekjes en in de inflight video in de ArkeFly-vliegtuigen. Verder heeft TUI Nederland, samen met de reisagenten, afgelopen jaar geld gedoneerd voor zwerfdieren en schildpadden, hebben de Arke winkels een adoptiechimpansee van Stichting AAP, Freddy genaamd, en worden geen olifantvriendelijke excursies meer aangeboden.

Ook SNP Natuurreizen zet zich in voor dierenwelzijn. Zo wordt gereisd met kleine groepen onder

deskundige leiding voor een minimale impact op zowel wilde dieren als hun natuurlijke habitat. SNP ondersteunt bovendien de TOFT-tijgercampagne (Travel Operators For Tigers). Tijdens reizen in India bezoeken de klanten wildparken en overnachten ze in accommodaties die bij TOFT zijn aangesloten waardoor tijgerexcursies verantwoord worden uitgevoerd. Met een bedrag via de reissom van € 25,- per persoon ondersteunen ze het TOFT-project, waarmee het werk van de organisatie en het leefgebied van de tijger en andere diersoorten worden beschermd.

Voor reizen naar Afrika voorziet Oad Reizen haar klanten van nuttige informatie over het omgaan met dieren bij een bezoek aan nationale parken aldaar. Verder geeft de Oad-agent in Tanzania de klanten een informatiemap mee om na de briefing door te lezen. Daarin staan allerlei aanwijzingen, onder meer over verantwoord rijgedrag en over de bescherming van flora en fauna in de nationale parken.

Wie met Sawadee op safari gaat wordt aangeraden om de aanwijzingen van de begeleiders op te volgen, niet te dicht bij de dieren te komen - ook niet voor foto's - en de dieren vooral niet te voeren. Bij ontmoetingen met dieren tijdens excursies op zee wordt een afstand van minimaal 150 meter aangehouden. Zwemmen met dolfinen in gevangenschap wordt per definitie afgeraden en mensen die bij een koraalrif willen snorkelen of duiken wordt verzocht om het koraal niet aan te raken en zeker niet af te breken. Snorkelaars wordt geadviseerd een T-shirt te dragen, omdat UV-filters in zonnebrandmiddelen slecht zijn voor het koraal.

Douane en de Flora- en Faunawet

Op luchthaven Schiphol wordt intensief en met veel kennis van zaken gecontroleerd op de invoer van souvenirs afkomstig van beschermde diersoorten, zo vertelt douanier Dick Mol. "Ik werk al 39 jaar bij de Douane, waarvan de laatste 20 jaar op Schiphol. Ons werk is door televisieprogramma's met kijkjes achter de schermen op luchthavens bekend geworden. Als douanier ben je primair belast met het innen van rechten op goederen die worden ingevoerd. Met de komst van de Europese Unie kwamen daar ook niet-fiscale taken bij, zoals veiligheid, gezondheid en milieu; de zogenaamde NFD-taken, tegenwoordig VGEM-taken (Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu) geheten. Daaronder valt onder meer de controle op de invoer van (producten van) dieren die met uitsterven bedreigd worden en ook van geproteerde producten; kopieën van dure merkartikelen. Dergelijke controles vergen veel kennis van zaken, vandaar dat douaneamb-

Dick Mol

tenaren daarin getraind worden. Komen die er een keer niet uit, dan kunnen ze terugvallen op vraagbaakambtenaren; speciaal opgeleide douaneambtenaren met veel specifieke kennis over de herkomst en samenstelling van bepaalde producten en artikelen."

"Ik doe veel controles voor de flora- en faunawet. Ik ben gepassioneerd liefhebber van alles wat ooit in de IJstijd heeft geleefd. Daar weet ik veel van. Ik geef er

ook voordrachten over en doe aan opgravingen. Dat heeft mijn kennis van de flora- en faunawet aanzienlijk verhoogd en komt me goed van pas bij mijn werk. Laat ik een praktijkvoorbeeld geven: Als bij een passagier een duur uitzierend, ivoren kunstvoorwerp in de koffer wordt aangetroffen, vraag je je als douanier direct af wat dat gekost heeft en wat het is; ivoor, plastic of beton. Ivoor van olifanten is vergunningplichtig en we hebben mogelijkheden om het materiaal te testen. Toen ook de erbij geroepen vraagbaakambtenaar er niet uitkwam en de passagier beweerde dat het hier om ivoor van een niet-beschermde mammoet ging, kon ik vaststellen of dat ivoren voorwerp mocht worden ingevoerd, of dat het hier om het ivoor van een van de twee wél beschermde olifantsoorten ging waardoor de invoer vergunningplichtig was. Ik ben ervan overtuigd dat wij als Douane een belangrijke rol spelen in het terugdringen van aankopen van souvenirs die gemaakt zijn van beschermde diersoorten, waardoor de vraag naar dergelijke producten opdroogt. Dat hebben we gezien bij de Queen Conch-schelpen uit het Caribisch gebied. In de loop der jaren heb-

Anky van Grunsven

ben we er duizenden in beslag genomen, omdat iedere toerist wel zo'n ding meenam. Sinds er door gewijzigde regelgeving is ingesteld dat je er zonder vergunning niet meer dan drie mag meebrengen en dat in de media is gecommuniceerd, is de aanvoer aanzienlijk minder geworden." Naschrift redactie: Ook bij bedreigde (gedroogde) plantensoorten zijn daarvan voorbeelden te vinden, zoals de Australische didgeridoo/rainsticks die ook niet mag worden ingevoerd.

Beestenboel op reis

Dieren gaan zelf ook op reis. En dan vaak per vliegtuig naar dierentuinen, naar boerderijen, naar shows en naar wedstrijden. Daarin geniet de KLM wereldwijd een bijzondere reputatie, wat te maken zal hebben met een KLM-vliegtuig dat in 1924 voor het eerst een stier ('Nico') naar Parijs bracht. Nu is Air France-KLM Cargo de grootste dierenvervoerder ter wereld met een bonte verzameling aan 'passagiers': van siervissen tot dierentuin- en boerderijdieren en van koeien tot spring- en dressuurpaarden, zoals de legendarische Bonfire, Salinero en Painted Black van dressuuramazone Anky van Grunsven: "De paarden reizen heel comfortabel per vliegtuig. Alleen het opstijgen en landen is wat spannend voor ze, verder

merken ze er weinig van. Ze hebben niet het idee dat ze in het vliegtuig staan, maar gewoon in een stal. Dit in tegenstelling tot vervoer in een vrachtwagen. Die beweegt veel meer; bochten, stilstaan, optrekken, etc. Dat hebben ze in een vliegtuig niet. Mijn ervaring met vliegen met paarden is dan ook heel positief", aldus de meervoudig Europees, Wereld en Olympisch kampioene. Desgewenst of indien nodig verzorgt Air France-KLM Cargo ook de tijdelijke opvang van dieren in haar moderne en ruim opgezette Dierenhotel op Schiphol, dat als enige ter wereld door een luchtvaartmaatschappij wordt gerund.

Uitersten genoeg dus, bij die beestenboel op reis. Van naar ze kijken en van ze genieten op vakantie en helaas ook het op ze jagen, tot optimaal verzorgen en professioneel vervoeren als ze zelf op reis gaan. Onder andere Stichting SPOTS toont aan hoe nodig het is dat wij ons blijven inzetten om wilde dieren te beschermen en te behouden. Gelukkig hebben al veel touroperators die handschoenen opgepakt en zorgen ze voor adequate voorlichting. Immers, hoe beter geïnformeerd vakantiegangers op reis gaan, des te groter de positieve effecten voor al die prachtige wilde dieren in hun natuurlijke leefomgeving. <<

Natuurbeschermingsorganisaties

Diverse Nederlandse organisaties zetten zich in om ook in het buitenland de flora en fauna een betere toekomst te geven:

Travel Operators for Tigers (TOFT) www.toftigers.org
 Save & Protect Our Treasures (SPOTS) www.stichtingspots.nl
 Stichting Vier Voeters www.vier-voeters.nl
 Wereld Natuur Fonds www.wnf.nl
 Reizen met huisdieren www.anvr.nl
 Douane www.belastingdienst.nl